

Fairtrade - changing trade, changing lives

Kakao

Torsdag
13. juni 2019 000
Uke 24 - Nr. 163
160. årgang
Levssalg kr. 40
Levert hjem fra kr 16
Bestill på ap.no/abo
ap.no

Grunnlagt 1860 av Christian Schibsted

Aftenposten

Barna som gir oss sjokolade

16-åringen har forlatt familien i Burkina Faso. I Elfenbenskysten sover han i en hytte i skogen. Jobber lange harde dager og tjener nesten ingenting.
Foto: Salwan Georges, The Washington Post

PÅ JOBB: Abou (15) fra Burkina Faso er bare en av mange tenåringsgutter som høster kakao-bønner i Elfenbenskysten. Mange er yngre enn ham. Ennå vil ingen produsent garantere at sjokoladen vil spise er laget uten barnearbeid.

NYHETER - side 6-7

600 kroner for ikke å lade bilen

I mai foresant hundrevis av gratis ladeplasser for elbil i Oslo. Og flere vil forsvinne. Samtidig blir plassene avgiftsbelagt, og den som ikke lader, må ut med straffegelbyr på 600 kroner.

NYHETER - side 20

Sterk regjerings-uro i Venstre

Strid om bompenger, abort, pels og klima sliter på regjeringssamarbeidet. Det tårner seg opp for mange i Venstre nå, erkjenner partileder Trine Skei Grande.

NYHETER - side 4-5

Cannabis-salg i 2029?

- Jeg tror vi har statlig kontrollert salg av cannabis i Norge senest om ti-femten år, skriver sosiologi-professor Willy Pedersen i dagens kronikk. Han mener dagens illegale salg av hasj er et effektivt treningsfelt for alvorlig kriminalitet.

DEBATT - side 36-37

Høydepunktene i kø på Bislett

SPORT - side 50-52

Hekkeløperen Karsten Warholm

- En form for slaveri

Peter Whoriskey og Rachel Siegelinger, The Washington Post i Oslo: Lise Hammerstrøm

Sjokoladefabrikantene har lovet å stoppe barnearbeid, men fortsatt strømmer barn til Elfenbenskysten for å høste kakaobønner.

«En gutt eivner machete sine på en kakaoform og rykker langsomt frem mot en mur av krat. Anskitene er uttrykkelige, nesten tomme, og de smaker lite.

Alle guttene kom over grensen fra det luftfrie vestafrikanske landet Burkina Faso for flere måneder eller år siden. De tok busen hjemmefra til Elfenbenskysten, der hundreusener av små grupper er blitt ryddet midt i skogen.

Epidemi av barnearbeid
På disse farmene, som er verdens viktigste kilde til kakao, er barnearbeid svært utbredt, en ulovlighet de største sjokoladefabrikantene lovet å utrydde for nesten 20 år siden.

- Hvor gammel er du, spør Washington Posts reporter en av de eldre guttene.

- 13, svarer Abu Traore med hvitende stamme.

Den alderen ville gjøre ham til lovlig arbeider i Elfenbenskysten. Men mens han smaker, ser han nervøst bort på bonden som holder eggene med arbeidet noen skritt unna. Idet mannen blir oppatt på annet hold, bøyer Abu seg ned og risser et annet tall med en pinne i sanden. 15. For å være helt sikker på at han ble for stid riktig, viser han også 15 fingre med blenden. Til slutt ser han at han har jobbet på kakaogårder i Elfenbenskysten sin han var 14 år. De andre guttene medgr at også de er unge. En sier han er 15 år, to er 14 og den femte er 13 år.

En av guttene sier han har vondt i ryggen og at han er syk.

- Jeg kom hit for å gå på skolen, men det er fem år siden jeg var der, sier han.

Kan ikke gi garanti
Verdens mektige sjokoladeprodusenter har brutt fristen for å fjerne barnearbeid fra leverandørkjedene sine tre ganger, i 2005, 2008 og 2010. Neste år kommer en ny tidfrist, og talsmenn for industrien innrømmer at de antagelig vil la den passere også.

Dermed er sjansen stor for at en sjokoladeplate som selges i USA og Vesten, er produsert av barnearbeid. Tidligere i vår kunne ingen av de største og mest kjente produsentene - The Hershey Company, Mars og Nestlé - garantere at sjokoladene deres blir produsert uten barnearbeid.

- Det skal jeg ikke påstå, svarer sjefen for en av de store sjokoladeprodusentene i et forspørsmål fra The Washington Post.

Sjokoladefabrikantene kan fremdeles ikke peke ut gårdene der all kakaoen de bruker, kommer fra. De kan heller ikke si om barnearbeid ble brukt til å produsere bønnene.

Mars, som produserer M&M's og Milky Way, kan bare si 24 prosent av selket på kakao tilbake til spesielle gårder. Nestlé sier de kan si 40 prosent.

Timothy McCoy, som er direktør i World Cocoa Foundation, en handelsorganisasjon i Washington, sier at da industrien underkjente avtalen om å fjerne barnearbeid i 2001, fantes det lite kunnskap om det virkelige omfanget av barnearbeid i forsyningskjeden. Man forsto heller ikke hvordan man skulle ta fatt i problemet, sier McCoy.

Peke på tiltak
Talsmenn for industrien understreker at også vestafrikanske regjeringer og arbeidstagerorganisasjoner bærer del av ansvaret for å utrydde barnearbeid.

I dag har selskapene gjort betydelige fremskritt, ifølge McCoy. De har blant annet bygget skoler, støttet jordbrukskollektiver og gitt råd til bondene om bedre produksjonsmetoder. Idet The Hershey Company, Mars og Nestlé sier de har innført tiltak for å redusere sin avhengighet av barnearbeid.

9 dollar ukentlig løn
Under en reise gjennom Elfenbenskystens kakaområder i mars i år snakket The Washington Post med 12 barn som fortalte at de var kommet alene fra Burkina Faso for å jobbe på kakaofarmen. Alderen de oppga, så ut til å stemme med utseendet, men avisen kunne ikke få bekreftet folskildringer.

- Det kommer mengder av dem, og det er de som gjør jobben, sier bonden, som var sammen i et lite område ved navn. Han sier hver mange barnearbeidere som ikke fikk påkalle seg myndighetenes oppmerksomhet.

Bonden sier han betaler guttenes årlige lønnsarbeid. Inn under 10 dollar per barn for en ukentlig løn. Arbeidslederen betaler rundt halvparten til hver av guttene.

Bonden erkjenner at han synes barna blir utnyttet i jobbene sine, men han forstår dem inn fordi han trenger hjelp. Lave priser på kakao gjør livet vanskelig for alle, legger han til.

Jeg innser at det er en form for slaveri. De er fremdeles barn, barn, og de

Barn fra Burkina Faso tar en pause under arbeidet på en kakaoform nær Bonon i Elfenbenskysten. Foto: Salwan Georges, The Washington Post

FAKTA Barn dyrker kakao

Rundt to tredjedeler av verdens kakaobønner kommer fra Vest-Afrika, der over to millioner barn utfører farlig arbeid på kakaogårdene, ifølge en rapport fra det amerikanske arbeidsdepartementet i 2015.

Endel av dem jobber på sine familiegårder. De er ikke kjent hver mange barnearbeidere som er fraktet fra sitt hjem for å jobbe på kakaomarkene.

Sjokoladaindustrien, som omsetter for 103 mrd. dollar i året, har brukt vel 150 millioner dollar de siste 10 årene for å motvirke problemet.

har rett til skolegang. Men de tar dem med hit for å jobbe, og det er sjelden som tar pengene, sier bonden.

Når de kommer til kakaområdene i Elfenbenskysten, blir barnearbeidene brukt til å fylle behovet for allsortet kropparbeid på gårdene. De jobber året rundt. Det skal ryddes ny jord og sprøytes med insektmiddel, før kakaobønnene høstes og åpnes. Endelig må guttene bære sekker med kakao, som ofte veier 30 kilo eller mer.

Sjeldne kontroller
Den uavhengige gruppen, Rettferdig handel, Utv og Bæltforstet Alliance, utlyr merkelapper til produkter som er fremstilt i tråd med deres etiske standarder. Inkludert forbud mot barnearbeid. Kontrollene for merkelappene varslas på forhånd og gjennomføres på mindre enn en av ti gårder hvert år, ifølge gruppen selv.

Groddirektivet er ikke nok, uttalede direktør for kakao John Amené hos Mars til Reuters i for høst.

Hersheys Informasjonsdirektør Leigh Horner sier selskapets innreise ikke bare er avhengig av sertifisering. Snarere er den

En arbeider står på tørkede kakaobønner ved et anlegg i Elfenbenskysten. To tredjedeler av verdens kakao kommer fra Vest-Afrika.

et av mange verkøyt som må tas i bruk. Utten støtte fra lokale myndigheter vil ingen av de ulike tilskene fungere, sier han.

Hyrt lokale bønder
McCoy i World Cocoa Foundation sier selskapene har en annen plan for å bekjempe barnearbeid, som nå dekker mer enn 200.000 vestafrikanske gårder. Det nye systemet går ut på at man leter en lokal bonde til å sjekke om andre bønder bruker barnearbeid.

I noen pilotprosjekter har det nye kontrollsystemet redusert barnearbeid med 30 prosent i løpet av tre år, men det er fremdeles uklart hvor villige selskapene er til å utvide programmet til alle kakaoleverandørene sine. Det kan koste rundt 70 dollar i året for hver gårdbesøk.

Men det som kan være den enkleste metoden for å bekjempe barnearbeid, blir sjelden nevnt. Gjelder noen eksperten: å betale bondene mer for kakaoen.

Fargerike treningsdager
I en annen skolegang er en annen gruppe gutter i sving med machete. Alle sier de

er kommet fra Burkina Faso for å jobbe på kakaofarmen i Elfenbenskysten. I bhett med tenningstjenester bleier er Abou Ouadrago (16) og Aboudoumane Ouadrago (10) kledd i fargerike treningsdager. Men de sover i hytter i skogen, jobber og sliter hele dagen og går aldri på skolen.

Familien ser de heller ikke noe til. Når en av guttene blir syk, samler de sammen penger og går på apoteket. De sier de kan hit for å få en bedre liv og tjener rundt 85 cent om dagen - litt over fem kroner.

Søndte 24 dollar hjem

Hjemme i Burkina finnes det ikke penger, sier Karim, som forteller at han kom hit for fire år siden, da han var 12.

Vi reiste til for å tjene noe som behet der. Vi kom hit for å få nok penger til mat. En gang, forteller han stolt, kunne han sende litt penger hjem - hele 34 dollar.

Aboudoumane er den mest dyrtre av de tre guttene. Han har på seg en Spider-man lue og smiler gjeldene. Han svarer stordrende på spørsmål, og bhikket fisker. Men han sier at han gjerne skulle treffe foreldrene, for det er som stand siden.

Hverken Freia eller Orkla kan gi garantier

Inger Lise Hammerstrøm

Kommunikasjonsdirektør for Mondelez Norden, Colin Husby, kan ikke garantere at sjokoladen fra Freia ikke inneholder kakao fra barnearbeid.

Gjennom vårt program Cocoa Life jobber vi målrettet med å sørge for at barn ikke blir utnyttet til barnearbeid. Cocoa Life er et program under Mondelez, som sier Freia. Ifølge tilsynsby jobber de med lokale myndigheter i Ghana og Elfenbenskysten, landene hvor mesteparten av Freia kakao kommer fra.

Programmet har frivillige som er opplært til å identifisere barn som kan eller blir utnyttet til barnearbeid, sier Husby.

Så du kan ikke garantere at kakaoen i Freia-sjokoladen ikke kommer fra barnearbeid?

Vi vet at det er mer å gjøre. Å forebygge barnearbeid er sentralt for Cocoa Life og vår tilnærming til bærekraftig dyrking av kakao.

Heller ikke i Norge, som etes av Orkla, er de sikre på at kakaoen ikke er høstet av barn.

Orklans mål er at all kakaoen vi bruker på tvers av land og selskaper, skal være sertifisert innen 2020. Gjennom sertifiseringsen stiller vi krav til ansvarlig kakao-produksjon uten barnearbeid, skriver tlfen Behrens i en e-post til Aftenposten.

Hun er visepresident for samfunnsansvar i Orkla.

I tillegg følger våre leverandører selv opp kakaobøndene i sine leverandørkjeder, fortsetter hun.

Vi vet at det er mer å gjøre. Å forebygge barnearbeid er sentralt for Cocoa Life

Colin Husby, kommunikasjonsdirektør for Mondelez Norden

UTFORDRINGER INNEN KAKAO

Svingende og lave råvarepriser

Barne- og slavearbeid

Klimaendringer

Avskoging

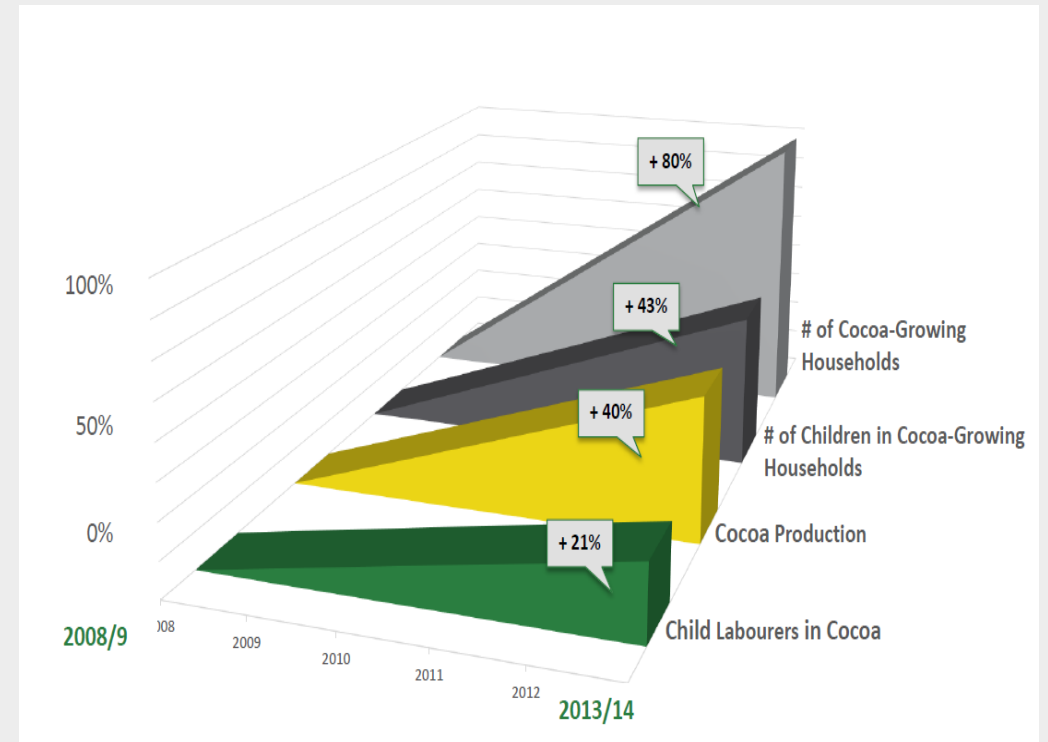
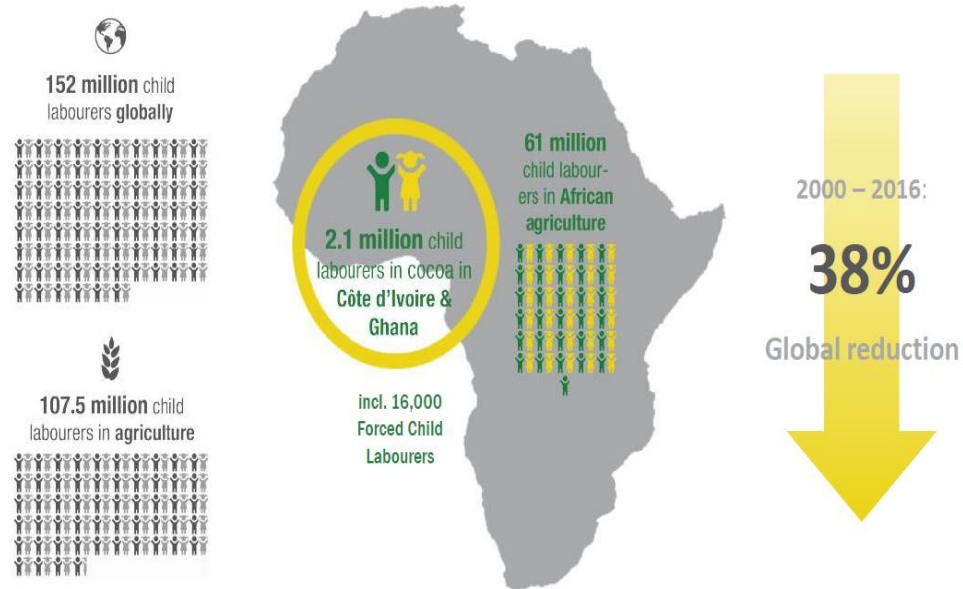

Sprøytemiddelbruk

DET ER VELDIG VANSKELIG Å DYRKE KAKAO I DAG, AV FLERE GRUNNER: SKOGEN HAR FORSVUNNET [...] SYKDOMMENE BLIR STADIG FLERE OG HYPPIGERE. PÅ GRUNN AV KLIMAENDRINGER OG HØY VARME ER DØDELIGHETEN BLANT KAKAOTRÆRNE TEMMELIG HØY. DU MÅ VÆRE VELDIG MODIG FOR Å FORTSETTE GÅRDSDRIFTEN. MEN MOT ER IKKE NOK, DU TRENGER ØKONOMISKE RESSURSER OGSÅ.

Ebrottié Tanoh Florentin, kakaobonde og
generalsekretær for CEAA, Elfenbenskysten

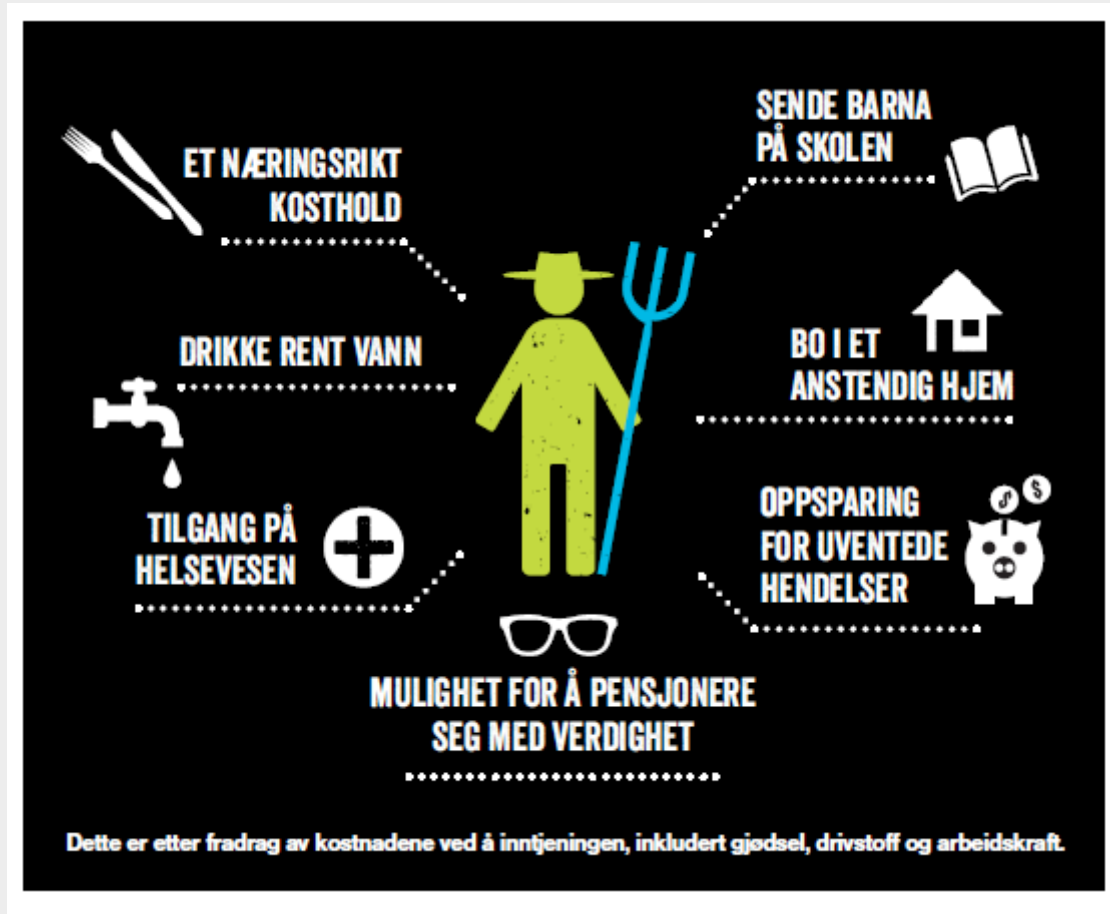
Andelen barnearbeidere går ned, men ikke innen kakao!

Fairtrade mener at leveinntekt må høyere på agendaen

“EVERYONE WHO WORKS HAS THE RIGHT TO JUST AND FAVOURABLE REMUNERATION ENSURING FOR HIMSELF AND HIS FAMILY AN EXISTENCE WORTHY OF HUMAN DIGNITY, AND SUPPLEMENTED, IF NECESSARY, BY OTHER MEANS OF SOCIAL PROTECTION.”

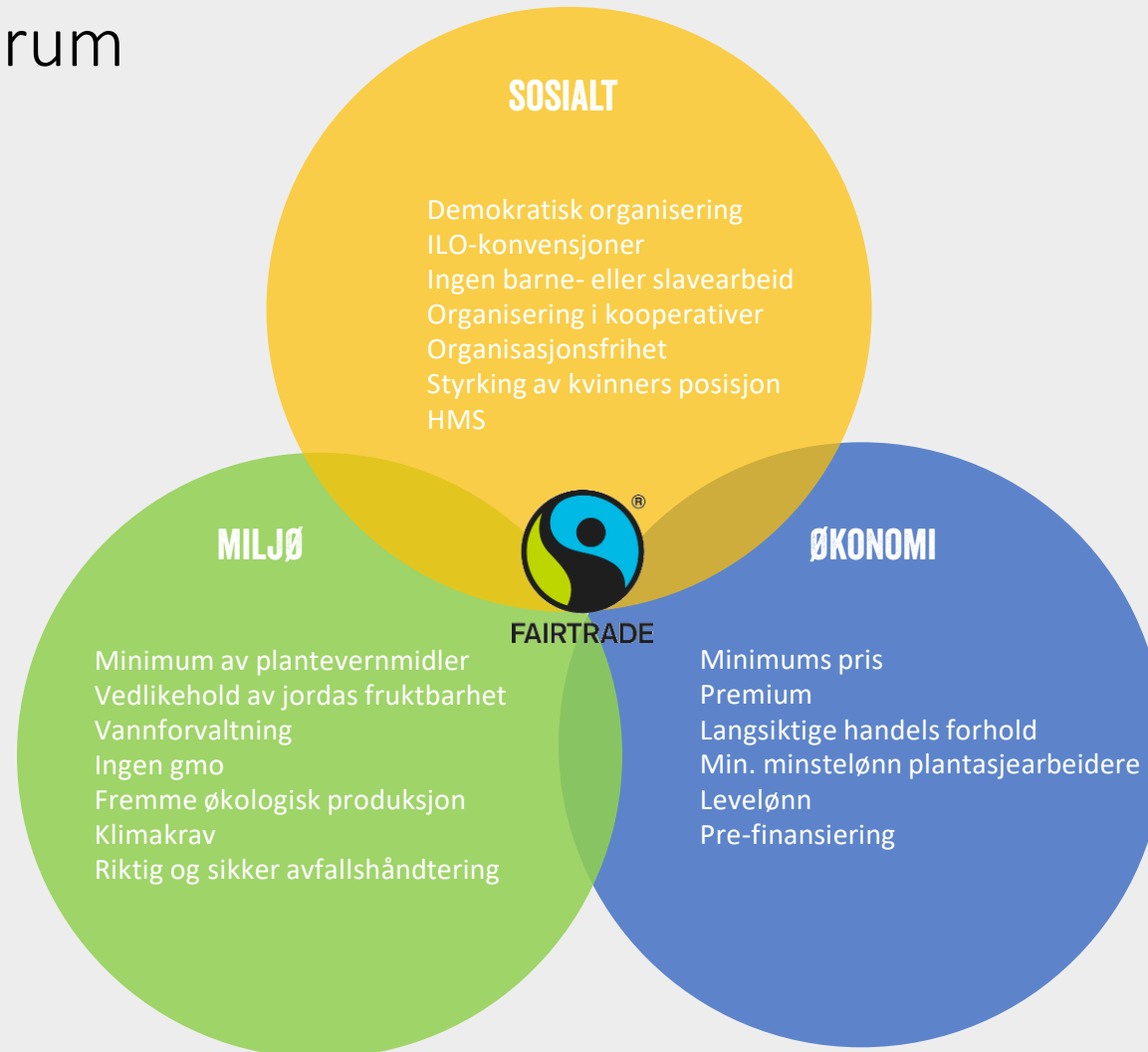
Article 23 (c) Universal Declaration of Human Rights,
December 1948

Fairtrade Standardene

Bonden & arbeidere i sentrum

Fairtrade er den sterkeste
sertifiseringsordningen som
dekker de tre dimensjonene
av bærekraftig utvikling

HVA GJØR FAIRTRADE UNIKT?

50% eid av produsentene

Mimimums pris

Ekstra penger til utviklingsprosjekter i lokalsamfunnet

Organisering i produsentgrupper

Produsentstøtte

Påvirkning

Sporbarhet

Globalt anerkjent

Fairtrade and the SDGs

Now our members have access to financial services on their doorstep. They can open accounts, get credit facilities. They can save money with us and get a loan – for personal or business use.”

David Lukwata

General Manager of the Fairtrade certified Kibinge Coffee Cooperative, Uganda

When we began growing bananas, it was tough. There were some days when we only had one meal. Since we joined Fairtrade, everything has changed. We now have all of our daily meals.”

Julio Mercado Cantillo

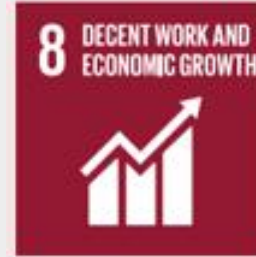
Banana grower, Colombia

It's not been easy to make my way in a culture dominated by men. But it's been worth the struggle, because standing behind me are many rural women who not only need to be represented, but also to know their rights and reach a deeper understanding of their importance.”

María Edy Rivera

Fairtrade coffee farmer, El Salvador

We are not cheap labour, we are skilled human resources. We deserve respect and dignity. The Fairtrade Textile Standard empowers factory workers and enables them to improve their working conditions collectively.”

Nazma Akter

Textile worker and activist, Bangladesh

We have become professionals. The cooperative taught us how to do organic farming based on knowledge and skills. This knowledge helps us increase our productivity and quality.”

Sobur

Fairtrade coffee farmer, Sumatra, Indonesia

Fairtrade farmers are better placed to adapt and mitigate the effects of climate change. But we can't do it by ourselves. It's up to everyone in the supply chain to reduce their carbon footprint and play their part.”

Parbindra Singh

Fairtrade sugar producer, Fiji

Fairtrade shows that it is possible to rebalance trade, to tackle poverty, inequality and exploitation while at the same time delivering successful, sustainable, large scale trading within commercial markets.”

Marike de Peña

Fairtrade banana producer, Dominican Republic

